

Els infortunis obren la porta a unes benediccions que ni se'ns havia acudit esperar

Rosa Maria Vilella i Sabaté / El Singular Digital

Talment una troca de llana que es va descabdellant i corre lliure si la fem caure de la taula sense voler tot passant, els records de Lila es van descabdellant tot fent salts d'un episodi a un altre -“La nostra experiència és fragmentària. I els fragments no quadren. Ni tan sols formen part del mateix càlcul. De vegades se'ns fa difícil que puguin ser fragments d'una mateixa cosa”, i va deixant darrere seu el recorregut sinuós dels fets viscuts. Aquest enfilall de records, magníficament filat per Marilynne Robinson i traduït al català per Esther Tallada, que ha sabut trobar la veu basta i alhora tendra de Lila, ens descobreix el passat d'una dona amb nom equivocat i encara jove malgrat que “més o menys havia decidit que ella ja havia perdut el tren de viure, i per tant veure pel·lícules era el millor que podia fer.”

“Els infortunis obren la porta a unes benediccions que ni se'ns havia acudit esperar” i així és com Lila, una nena escanyolida i malaltissa, que tenia tots els números per acabar sent una desgraciada, maltractada per la seva família i oblidada per tothom en plena depressió americana, se salva gràcies a una dona amb la cara marcada que la segresta. Juntes, Lila i Doll, “tan lletja ella”, recorren el país tal com ho feien llavors tantes famílies, dormint al ras i mirant de guanyar-se la vida honradament fent tota mena de feines: “Pobre no era res, cansat i afamat no eren res. No eren sinó gent que mirava de tirar endavant, sense que ningú els respectés ni poc ni gaire, sense que ni el vent es dignés a no empolegar-los.” El mèrit d'aquesta peculiar família és saber conservar la bondat i la dignitat malgrat la duresa d'aquesta vida i el neguit de saber-se perseguides per la família de la nena.

Bondat, dignitat i tendresa. Tendresa és el que el lector sent quan tot llegint va descobrint la història d'aquesta nena raptada que acaba casada amb un reverend d'edat avançada a qui dóna un fill. La tendresa que desperta la protagonista mateixa, tan dependent i poca cosa quan és petita, sempre enganxada a les faldilles de la dona que la va raptar i salvar i després, tan sola i forta quan la trobem vivint en una vella cabana abandonada, a prop de Gilead, el poble que s'acaba revelant com la seva Terra Promesa, el destí cap on ha estat caminant, travessant planes interminables i fent feines de tota mena -“jo tinc traça amb les males herbes. I també sé canviar els llençols dels llits. Fer de puta, no, que no em sortia bé”- per trobar-hi una llar que podria ser la definitiva. La tendresa que sent el reverend John Ames quan veu per primer cop aquella dona tota mullada i “buida de llàgrimes” asseguda a l'últim banc de l'Església i que acaba cobrint com un suau mantell la relació que tots dos van construint, pedreta a pedreta, i s'encomana al lector en veure'ls passejar, tímids, l'un al costat de l'altra.

Però tal com ens passa a tots quan comencem a estirar el fil de la memòria, els pensaments més negres de Lila sempre estan “a l’aguait i eren familiars, com una casa a la qual sabies que pertanyies, però on odiaries anar i on dubtaves, un cop hi eres, si mai en marxaries.” Perquè alguna raó que se’ns escapa, el cap sempre se’ns en va justament cap a tot el que voldríem oblidar i, en canvi, hem de fer un esforç per recordar els moments feliços, encara que ens siguin més propers en el temps. Per això, perquè tant el pastor com Lila són molt conscients de la fragilitat de tot plegat -“No m’hauria imaginat mai que viuria en una casa com aquesta (...) vull dir una casa on jo fos l’esposa.”- perquè suporten el feixuc pes del passat a les espatlles, ni l’una ni l’altre s’acaben de creure la felicitat que finalment els ha estat concedida: “Suposo que ho vull massa per creure’m que de debò ho tinc.”

Precisament aquest contrapunt d’incredulitat és la gran virtut d’aquesta novel·la perquè és ben cert que “el que un s’espera que passarà no quadra amb el curs de les coses gairebé mai. Mai durant gaire temps, en tot cas.” Per això ens podem veure perfectament reflectits en Lila i el reverend: ella llegeix la Bíblia i pregunta amb avidesa per mirar d’aprendre i comprendre els misteris de l’existència i ell prova de respondre, des dels seus coneixements i la seva fe, divertit però també amb preocupació perquè es descobreix poc menys ignorant que ella, i acaben plantejant-se tots dos les raons de l’existència i el perquè de les desgràcies que els (ens) assetgen, perquè també per a nosaltres “les coses més dolentes, vénen com arriba el mal temps. I fas el que pots.”

I veure’ls tots dos, Lila i John Ames, fent el que bonament poden per tirar endavant no pot provocar altra cosa que tendresa. Des d’ara, la tendresa és (de color) Lila.